מבחן מסכם: סיפורי אברהם, בראשית יב-כה

זמן 90 דקות | ניקוד 100 נקודות

שם	כיתה	תאריך	ציון
			מתוך 100

זמן: 90 דקות · 100 נקודות · במבחן שני חלקים. בחלק א ענו על כל השאלות. בחלק ב בחרו שלוש שאלות מתוך ארבע.
מותר להשתמש בתנ"ך בלי פירושים.

א חלק א: בקיאות — 40 נקודות

ענו על כל עשר השאלות. בשאלות 1-5 הקיפו את התשובה הנכונה; בשאלות 6-10 ענו בקצרה וציינו פרק ופסוק.

1 את מי לקחו המלכים בשבי, ובגללו יצא אברם למלחמה? (4 נק')

א) את לוט ב) את נחור ג) את אליעזר ד) את מלכי צדק

2 כמה חניכים הוציא אברם למלחמה? (4 נק')

א) שלוש מאות ב) שלוש מאות ושמונה עשר ג) שבעים ד) אלף

3 איך נקראה הבאר שבה מצא מלאך ה' את הגר? (4 נק')

א) באר לחי ראי ב) באר שבע ג) רחובות ד) עשק

4 בן כמה היה אברהם כשנימול? (4 נק')

א) שבעים וחמש ב) שמונים ושש ג) מאה ד) תשעים ותשע

5 מה קרה לאשת לוט כשהביטה מאחוריו? (4 נק')

א) נעשתה עיוורת ב) נעשתה נציב מלח ג) נבלעה באדמה ד) נשרפה באש

6 אילו בעלי חיים ציווה ה' את אברם לקחת בברית בין הבתרים? (4 נק')

7 מה השם החדש שקיבל אברם, ואיך מסביר הפסוק את השם? (4 נק')

8 מה הגיש אברהם לשלושת האנשים שבאו אליו באלוני ממרא? ציינו שלושה דברים. (4 נק')

9 למה אמר אברהם בגרר ששרה היא אחותו, לפי דבריו לאבימלך? **4 נק'**

10 בן כמה היה אברהם כשנולד יצחק, ומה אמרה שרה על הולדתו? **4 נק'**

ב חלק ב: עיון ופרשנות

60 נקודות

בחרו שלוש שאלות מתוך ארבע. כל שאלה 20 נקודות. קראו את המקורות שבתוך השאלה וענו במילים שלכם.

11 אברם ולוט נפרדים: "אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה" (פרק יג) 20 נק'

> וַיְהִי־רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה־אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה־לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי
>
> בראשית יג, ז-ט

> ויהי ריב. לְפִי שֶׁהָיוּ רוֹעִים שֶׁל לוֹט רְשָׁעִים וּמַרְעִים בְּהֶמְתָּם בִּשְׂדוֹת אֲחֵרִים, וְרוֹעֵי אַבְרָם מוֹכִיחִים אוֹתָם עַל הַגֵּזֶל, וְהֵם אוֹמְרִים נִתְּנָה הָאָרֶץ לְאַבְרָם, וְלוֹ אֵין יוֹרֵשׁ, וְלוֹט יוֹרְשׁוֹ, וְאֵין זֶה גֵּזֶל, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ, וְלֹא זָכָה בָהּ אַבְרָם עֲדַיִן
>
> רש"י על יג, ז

> וַאֲנִי תָּמֵהַּ, כִּי הַמַּתָּנָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְאַבְרָם לְזַרְעוֹ הָיְתָה, שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה "לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת", וְהֵיאַךְ יִירָשֶׁנּוּ לוֹט. אוּלַי שָׁמְעוּ הָרוֹעִים הַמַּתָּנָה וְטָעוּ
>
> רמב"ן על יג, ז

א. לפי רש"י, על מה היה הריב? מה הייתה הטענה של רועי לוט, ואיך עונה עליה הכתוב "והכנעני והפרזי אז יושב בארץ"? 8 נק'

ב. מה מקשה הרמב"ן על הטענה של רועי לוט, ואיך הוא מיישב את הקושי? 6 נק'

ג. איך פתר אברם את הריב (יג, ח-ט)? מה אפשר ללמוד מדרכו על פתרון מחלוקות? 6 נק'

12 ברית בין הבתרים: "וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה" (פרק טו) **20 נק'**

> וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה
> בראשית טו, ו

> ויחשבה לו צדקה. הַקָּבָ"ה חֶשְׁבָּהּ לַאַבְרָם לִזְכוּת וְלִצְדָקָה עַל הָאֱמָנָה שֶׁהֶאֱמִין בּוֹ
> רש"י על טו, ו

> וְאֵינִי מֵבִין מָה הַזְּכוּת הַזֹּאת, לָמָּה לֹא יַאֲמִין בֵּאלֹהֵי אָמֵן וְהוּא הַנָּבִיא בְּעַצְמוֹ ... וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי כִּי יֹאמַר שֶׁהֶאֱמִין בַּה' וְחָשַׁב כִּי בְּצִדְקוֹ שֶׁל הקב"ה יִתֵּן לוֹ זֶרַע עַל כָּל פָּנִים, לֹא בְּצִדְקַת אַבְרָם וּבִשְׂכָרוֹ
> רמב"ן על טו, ו

א. לפי רש"י, מי חשב את מה לצדקה, ועל מה? **6 נק'**

ב. מה מקשה הרמב"ן על פירוש רש"י? ומה הפירוש שלו: מי חשב, ומה נחשב לצדקה? **10 נק'**

ג. השוו: במה שונה התמונה של אברהם ושל האמונה שלו לפי שני הפירושים? **4 נק'**

13 שרי והגר: "וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי" (פרק טז) **20 נק'**

> וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ
>
> בראשית טז, ו

> ותענה שׂרי. הָיְתָה מְשַׁעְבֶּדֶת בָּהּ בְּקַשׁי
>
> רש"י על טז, ו

> חָטְאָה אִמֵּנוּ בָּעִנּוּי הַזֶּה, וְגַם אַבְרָהָם בְּהַנִּיחוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְשָׁמַע ה' אֶל עָנְיָהּ וְנָתַן לָהּ בֵּן שֶׁיִּהְיֶה פֶּרֶא אָדָם לְעַנּוֹת זֶרַע אַבְרָהָם וְשָׂרָה בְּכָל מִינֵי הָעִנּוּי
>
> רמב"ן על טז, ו

א. מה עשתה שרי להגר לפי רש"י? מה קרה לפני כן, שגרם לשרי לכעוס (טז, ד-ה)? **6 נק'**

ב. איך שופט הרמב"ן את שרי ואת אברהם? מה לדעתו התוצאה של מעשיהם לדורות? **8 נק'**

ג. לפעמים הפרשנים מבקרים גם את האבות. מה, לדעתכם, אפשר ללמוד מכך? נמקו. **6 נק'**

14 גירוש ישמעאל: "כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת" (פרק כא) **20 נק'**

> וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק
>
> בראשית כא, ט-י

> מצחק. לְשׁוֹן עֲ"ָז ... דְּ"אַ לְשׁוֹן גִּלּוּי עֲרָיוֹת ... דְּ"אַ לְשׁוֹן רְצִיחָה ... שֶׁהָיָה מֵרִיב עִם יִצְחָק עַל הַיְרֻשָּׁה וְאוֹמֵר אֲנִי בְּכוֹר וְנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם
>
> רש"י על כא, ט

> רד"ק מסביר: ישמעאל חשב שיהיה שווה ליצחק בירושה, כי גם הוא בנו של אברהם, ולכן צחק ולעג ליצחק. ושרה כאילו הזכירה לאברהם את דבר ה': "וְאֶת־בְּרִיתִי אָקִים אֶת־יִצְחָק" (יז, כא).
>
> רד"ק על כא, י (בתרגום חופשי)

> שמע בקולה. לָמַדְנוּ שֶׁהָיָה אַבְרָהָם טָפֵל לְשָׂרָה בִּנְבִיאוּת
>
> רש"י על כא, יב

א. רש"י מביא שלושה פירושים למילה "מצחק". מהם? איזה מהם מתאים ביותר לטענה של שרה "כי לא יירש"? נמקו. **8 נק'**

ב. לפי רד"ק, למה ישמעאל לעג ליצחק, ועל איזו הבטחה של ה' נשענה שרה? **6 נק'**

ג. מה לומד רש"י מן המילים "שמע בקולה"? מה זה מלמד על שרה? **6 נק'**